

Cantonspark

Nieuwsbrief december 2022

NIEUWSBRIEF CANTONSPARK

REDACTIE: Rob Samson, Angelique Bosch van Drakestein, Christine Schut,
Greet de Lange, Geertje Bakker

Stichting Vrienden van het Cantonspark

Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange - Meijer, Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn
Tel: 035 - 541 3356. secretariaat@cantonspark.nl.

www.cantonspark.nl

Omslag: *Skimmia japonica*

Deze pagina: Vruchten van de *Cornus kausa*

STEUN

STICHTING VRIENDEN VAN HET CANTONSPARK

Voor een bijdrage van minimaal € 20,00 per jaar bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden. Voor het aanmelden vult u het formulier in dat te downloaden is als PDF of als Word document en opstuurt naar de penningmeester van de Stichting Vrienden van het Cantonspark, Plantage 37, 3742 DM Baarn of stuur een email naar penningmeester@cantonspark.nl. Stort uw bijdrage op rekening bankrekening RABO Bank, IBAN: NL58 RABO 0360 2744 71 BIC: RABONL2U t.n.v. Vrienden van het Cantonspark.

Donaties en giften - de fiscus helpt mee

Geven aan goede doelen kan voor een vermindering in de belasting zorgen, maar dit is niet altijd het geval. Bij deze een paar zaken waar u rekening mee kunt houden.

Als u in een jaar uw giften geeft, mag u deze aftrekken voor de inkomstenbelasting, maar alleen als het goede doel aan voorwaarden voldoet. In bepaalde gevallen kunt u meer aftrekken dan dat u heeft gegeven! Dit is het geval met een culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). De Stichting Vrienden van het Cantonspark is een culturele ANBI. Als u 100 euro geeft, mag u 25% extra aftrekken voor de inkomstenbelasting. Dit is dan €125.

U heeft hier alleen wat aan als u een bedrag ter hoogte van minimaal 1% van uw inkomen weggeeft. Deze drempel wordt in uw belastingopgave vanzelf berekend. Geeft u minder dan die 1% weg, dan heeft u geen aftrek. Bij een inkomen van 30.000 euro dient u dus een drempel van 300 euro in acht te nemen, voordat u een gift daadwerkelijk kunt aftrekken voor de inkomstenbelasting.

Aftrek kan wel worden gerealiseerd als u een schriftelijk vastgelegde periodieke gift doet. Indien u dat voor alle giften doet, kunt u alle giften in mindering brengen voor de inkomstenbelasting, zonder rekening te houden met de drempel van 1%, maar ook geldt er dan geen maximum. Ook bij periodieke giften geldt dat een gift aan een culturele ANBI met 25% wordt verhoogd voor de fiscale aftrek. Mocht u interesse of vragen hebben over periodieke giften, neem dan gerust contact op met de penningmeester, Astrid Binnekamp, via penningmeester@cantonspark.nl.

INHOUD

- 3 Redactioneel voorwoord
- 4 Voorwoord van het bestuur
- 7 Cantonspark nieuws
- 7 Stichting Vrienden van het Cantonspark op Cultureel Festival Baarn
- 7 Soester wandelweekend doet het Cantonspark aan
- 8 Bewegwijzeringsborden in Baarn vernieuwd
- 9 Mark Eijbaard nieuwe wethouder voor het Cantonspark
- 9 Lumineus Baarn in het Cantonspark
- 9 Schenking bijenboom door jubilerend echtpaar Kelder
- 12 Bomen met de beheerder
- 16 *Emmenopterys henryi*
- 19 Nieuwe bomen in het Cantonspark
- 19 Vriend van het Cantonspark
- 31 Kurozome, de verleidelijke geest van de kersenbloesem

REDACTIONEEL VOORWOORD

Bloembollen

December is, voor mij als leek, niet echt de tijd van groen en bloemen. Uiteraard de kerstster, kerstboom en amaryllis daargelaten. In de tuin is deze maand ook niet veel te doen. Op het opruimen van vergeten blad en wat snoeiwerk na. Hoewel u in deze nieuwsbrief kunt lezen dat het opruimen van blad niet altijd goed is, composterende bladeren vormen een prima bladspiegel rond bomen. En ook borders worden door blad beschermd tegen de vorst.

Wat in december nog wel prima te doen is, als de grond tenminste niet is bevroren, is het planten danwel poten van bloembollen. Ik was recent in de Bollenstreek, globaal het gebied tussen Leiden en Haarlem. De uitgestrekte bollenvelden waren, op een enkele chrysanth na, leeg. In het voorjaar moet het daar één grote bloemenzee zijn. Ik bezocht ook museum De Zwarte Tulp in Lisse, hét museum over de bloembollencultuur in het gebied. Ik heb geleerd dat de tulp niet bepaald oer-Hollands is. Ze groeiden in Azië en werden door de Turken meegenomen naar hun vaderland. Daar werden ze geteeld om de paleizen mee te versieren. De eerste tulpenbol in Nederland arriveerde eind zestiende eeuw in Leiden. De arme zandgronden (geestgronden) in Zuid-Holland

bleken bij uitstek geschikt voor de teelt van bloembollen, vandaar dat dat het centrum van de bollenteelt werd. Overigens werden in de zeventiende eeuw enige tijd astronomische bedragen betaald voor tulpenbollen. Het waren statussymbolen geworden.

Tegenwoordig zijn bloembollen overal verkrijgbaar en je hoeft geen miljonair te zijn om ze te kunnen aanschaffen. We hebben vorig jaar in het Cantonspark kunnen zien hoe mooi de tulpen van de Rotary Baarn-Soest bloeiden. Ik heb de Bollenstreek verlaten met de tulpen Queensday, die kun je, als je op 30 april bent geboren, niet laten liggen, Queen of the night en Rococo double. En een rode amaryllis. Vraagt u mij 'ergens' in de komende maanden gerust of mijn tuin daadwerkelijk is veranderd in een soort mini-Keukenhof.

In deze nieuwsbrief leest u informatieve artikelen over Japanse kersenbomen en zelfs de Japanse geest van de kersenboom, vier nieuwe bomen, de *Emmenopterys henryi*, beheerder Hans Knotters, vrijwilliger Henk Vonk, Canonspark-wethouder Mark Eijbaard, de bijenboom (bee bee tree) en allerlei andere wetenswaardigheden. Ik wens u veel leesplezier toe.

Christine Schut

VOORWOORD VAN HET BESTUUR

In dit afgelopen half jaar konden alle geplande activiteiten weer plaats vinden zonder beperkende maatregelen. De vrijwilligers waren de eerste en de derde zaterdag van de maand actief en de woensdaggroep iedere woensdagmorgen.

Helaas hebben we afscheid moeten nemen van een hele trouwe vrijwilligster, Siedske Kalma. Ondank haar ziekte probeerde ze zoveel mogelijk aanwezig te zijn. Niet alleen op de zaterdagen

maar ook bij festi-viteiten als het ondertekenen van het convenant. Op 18 augustus is zij overleden, wij zullen haar missen.

De maandelijkse publieksrondleidingen zijn goed bezocht en er zijn diverse rondleidingen gegeven op afspraak. Voor de ontvangst van groepen zou het fijn zijn om over een passende ontvangstruimte te kunnen beschikken. In de toekomst zou de werkschuur daarvoor misschien aangepast kunnen worden.

Bezoek van de donateurs aan Pinetum Blijdenstein

Het jaarlijkse uitje voor donateurs vond plaats op 12 november met een bezoek aan Pinetum Blijdenstein in Hilversum. Lumineus Cantonspark werd gehouden van van 9 t/m 18 december (zie ook pagina 9) .

In de Nieuwsbrief van december 2021 stond een oproep om Spore te steunen om een muurschildering in Utrecht van Johanna Westerdijk te realiseren. Op 14 september was het zover en is in Utrecht aan de Maliesingel 54 de

muurschildering van Prof.Dr. Johanna Westerdijk onthuld. Vanaf een zijgevel kijkt de eerste vrouwelijke hoogleraar in Nederland de voorbijgangers vanuit haar laboratorium aan. Enkele bestuursleden waren hierbij aanwezig. In de Baarnsche Courant van 26 oktober stond een foto van deze muurschildering, wellicht naar aanleiding van een uitspraak van burgemeester Mark Röell. In het radioprogramma 'Ter plekke' op

De collonade mooi uitgelicht (foto Rob Samson).

zondagavond 23 oktober zei hij dat hij er niet aan twijfelt dat in Baarn een straatnaam aan Johanna Westerdijk wordt gewijd. Iets waar wij en ook de Stichting 'Willie Commelin Scholten' al heel veel jaren op wachten. Per slot was zij jarenlang directeur van het Phytopathologisch Laboratorium 'Willie Commelin Scholten' en het Centraal Bureau voor Schimmelcultures, beide gevestigd op de Javalaan en Oosterstraat.

Wat het jaar 2022 betreft kunnen we terugzien op een zeer productief jaar. De restauratie heeft steeds meer vorm gekregen, maar...er is nog veel werk te doen. De bomen moeten nog duidelijke naambordjes krijgen. Een nieuwe gids en een handboek voor rondleiders taan ook op het programma. Een relatief kleine groep moet veel werk verzetten en onze voorzitter spant hierbij de kroon. Donateurs en vrijwilligers hebben we nooit genoeg.

De muurschildering van Prof. Dr. Johanna Westerdijk op het pand van de Maliesingel 54.

Rest ons iedereen die zich in het afgelopen jaar, op wat voor wijze, ingezet heeft voor het Cantonspark heel hartelijk te bedanken en een goed en gezond 2023 te wensen.

Het bestuur

Cantonspark nieuws

Stichting Vrienden van het Cantonspark op Cultureel Festival Baarn

De eerste zaterdag van september is traditiegetrouw het Cultureel Festival in het centrum van Baarn. Verenigingen, stichtingen en andere organisaties kunnen zich die dag

presenteren. Het is dan altijd een drukte van belang in het dorp. Het bestuur van Stichting Vrienden van het Cantonspark was present en bemande een stand. „We staan hier met onze nieuwsbrieven, kaarten, een boekje over bomen én met bloemen uit het park”, legde bestuurslid Wil de Vrey uit. De inspanningen van De Vrey en haar collega's leverden twaalf

nieuwe donateurs op. Op de foto staat Wil de Vrey (links) samen met penningmeester Astrid Binnekamp een belangstellende te woord.

Soester wandelweekend doet het Cantonspark aan

Het Soester Wandelweekend, dat zaterdag 19 en zondag 20 augustus werd gehouden, deed op zaterdag het Cantonspark aan. Dat weekend namen vele duizenden wandelaars uit het hele land deel aan het evenement. De wandelaars wandelden langs paleis Soestdijk, door de Pekingtuin, het Cantonspark, door het

centrum van Baarn en de lommerrijke lanen en door de Baarnse bossen weer terug naar Soest. Bestuursleden Wil de Vrey-Vringer en Ruud de Meij heetten alle wandelaars hartelijk welkom in het Cantonspark en deelden brochures uit. Veel wandelaars waren positief verbaast wat Vorstelijk Baarn aan moois te bieden had(foto: Caspar Huurdeman)

Bewegwijzeringsborden in Baarn vernieuwd

Half oktober zijn de bewegwijzeringsborden in de gemeente Baarn vervangen.

Burgemeester Mark Röell en wethouder Hugo Prakke onthulden het eerste nieuwe bord. Uiteraard ontbreekt het Cantonspark niet op de bordjes. „Veel beter en ons imago ‘Vorstelijk Baarn’ waardig”, concludeerde burgemeester Röell tevreden. Hij noemde de lange aanloop die nodig was om tot de nieuwe wegwijzers te komen. “Een stuurgroep heeft meermaals vergaderd over de borden en dat heeft tijd nodig gehad. Nu is het eindelijk zo ver en kijk nou toch wat een verbetering het is.” Op de foto ziet u de oude en nieuwe bewegwijzeringsborden naast elkaar (foto: Baarnsche Courant).

Mark Eijbaard nieuwe wethouder voor het Cantonspark

Mark Eijbaard is de jongste loot aan de boom met wethouders die het Cantonspark onder hun hoede hebben. In april ondertekende Jannelies Vissers nog de beheerovereenkomst. In juni werd raadslid Eijbaard geïnstalleerd als haar opvolger. Hij viel meteen met zijn neus in de boter toen bleek dat bruggen en relingen in het park bij een controle ondeugdelijk bleken. Tijdens de vrijwilligerslunch in augustus maakte de wethouder, samen met zoon Tijmen, kennis met veel vrijwilligers van het Cantonspark. Op verzoek van het bestuur, stelt hij zich hier kort voor aan de lezers van deze nieuwsbrief.

Mijn naam is Mark Eijbaard, 39 jaar en geboren en getogen in Baarn. Ik ben opgegroeid in de Javastraat, uitkijkend op Conservatrix en heb veel vrije uurtjes in mijn jeugd doorgebracht met spelen in het Cantonspark. Het is voor mij daarom een bekende plek, met veel historie. Het is een belangrijke (ontmoetings)plek voor jong en oud, waar iedereen kan genieten van het groen, de rust en de bijzondere bomen, bloemen en dieren. Ik ben blij met de vele vrijwilligers die zich inzetten om het park zo bijzonder te houden. Als wethouder kijk ik graag

samen met de stichting de komende jaren naar hoe we het Cantonspark nog mooier kunnen maken en houden.

Lumineus Baarn in het Cantonspark

Op 9 december 2022 werd Lumineus Cantonspark geopend. Deze magische lichtshow, die van 9-18 december plaatsvond, slingerde langs sfeervol verlicht paden door de voormalige botanische tuin. Via een wandelroute, onder begeleiding van een gids, werd men door het prachtige park geleid, waar men niet alleen kon genieten van sprookjesachtige tafereelen, maar ook verhalen hoorde over de geschiedenis van het park.

Halverwege de wandeling was er ook een speciaal voor deze gelegenheid gebouwd podium waar diverse Baarnse dans- en muziekscholen optraden. Op 9 december traden de danseressen van Rani Art, onder leiding van Rasarani Keilman op. Een bijzondere verrassing voor de genodigden was het optreden van

Het Cantonspark in een lumineuse verlichting (foto's Rob Samson).

operazangers Mylou Mazali en Willem de Vries op de fantastisch uitgelichte colonnade.

Het festijn werd georganiseerd door Johan Bruinekool in samenwerking met onze Stichting Vrienden van het Cantonspark en trok meer dan 2000 bezoekers. De donateurs van het Cantonspark ontvingen een kortingscode.

Schenking bijenboom door jubilerend echtpaar Kelder

Met een flinke scheut champagne is half augustus de aangeplante bijenboom in het Cantonspark gedoopt door Harry en Conny Kelder. Het Baarnse paar was in september 2021 vijftig jaar getrouwd. Als huwelijkscadeau vroegen ze geld voor de aanschaf van een boom in het Cantonspark.

„Hanneke Rutgers heeft me overgehaald hier op zaterdag te komen schoffelen.” Harry Kelder is inmiddels ongeveer vijf jaar vrijwilliger in het Cantonspark. Als lid van de zaterdagploeg helpt hij onder andere het park te ontdoen van onkruid.

„We zochten een passend cadeau voor ons huwelijk, toen kwam Hanneke met het idee een boom te schenken”, vertelt echtgenote Conny. „Dat vonden we een prima idee. Vanwege de coronamaatregelen konden we niet te veel gasten uitnodigen voor een feest, maar die hebben genoeg gedoneerd voor deze boom.”

Zoon Maarten heeft de keuze gemaakt voor de bijenboom oftewel de *Tetradium daniellii*. „Deze boom is het hele jaar bijzonder”, legt voorzitter Angelique Bosch van Drakestein in haar dankwoord aan de familie Kelder uit. „Hij hoort eigenlijk nu te bloeien, maar dat komt ongetwijfeld volgend jaar. Omdat de boom nu bloeit, als de voorjaarsbloeiers zijn uitgebloeid, is het een goede voedingsboom om bijen de winter door te helpen. In het najaar kleuren de bladeren prachtig rood.”

Harry en Conny Kelder zijn tevreden: „Het is een goede keuze, het gezoem van bijen vinden we vrolijk klinken.”

Tekst en foto Christine Schut

Bomen met de beheerder

Op deze plek laten we tuinbaas/ beheerder Hans Knotters aan het woord over de stand van zaken in het Cantonspark. We spreken hem op een mooie dinsdag eind oktober.

„Het gaat prima met het Cantonspark. De blaadjes vallen. Ook in het najaar zijn we druk met onderhoudswerkzaamheden. Zoals takken snoeien en dood hout verwijderen. Ook halen we takken weg die overhangen boven de wegen buiten het park vanwege de veiligheid”, legt Hans Knotters

uit. „Daar laatste doen we, samen met Van Es Boomverzorging, ongeveer een week over.”

Ik val met mijn neus in de boter, bomendeskundige Erwin van Es komt binnenlopen. „Ik ben op jaarbasis ongeveer drie weken druk met het Cantonspark. In het voorjaar hebben we geholpen met het planten van nieuwe bomen en vandaag zijn we bijvoorbeeld met de hoogwerker bezig om bomen langs de Piet Heinlaan te snoeien.” Samen met zijn zoons is de oprichter van het familiebedrijf

Beheerder Hans Knotters.

regelmatig in het park te vinden. „Het park ligt er netjes bij vind ik.”

Elke woensdag en de eerste en derde zaterdag van de maand komen groepen vrijwilligers helpen met het onderhoud. „Twee keer per maand op zaterdag is prima. Je merkt nu al dat de tweede zaterdag minder vrijwilligers komen. Deze periode zijn ze bezig met het ruimen van blad en eikels. Dat blad wordt overigens in perken en onder bomen gelegd. Dat is goed voor de bodem én tegen onkruidvorming”, legt Hans Knotters uit.

Het is een goed ‘vruchtjaar’. Eiken, beuken, kastanjes en notenbomen zitten stampvol. „Er zijn hier heel veel tamme kastanjes gevallen, die worden geraapt en meegenomen door bezoekers. Dat vind ik prima, al vind ik het wel raar dat mensen niet vragen of dat mag.” Dan zijn de wilde bloemenmengsels uitgebloeid, die vakken worden gemaaid. „Maar het maaisel laten we nog twee weken liggen zodat al het zaad er goed uitvalt.”

Erwin van Es (l) is regelmatig in het Cantonspark te vinden voor werkzaamheden. In april werd hij geassisteerd door zijn zoons Berk (l) en Roan. Uiteraard liet ook Hans Knotters zich niet onbetuigd.

De Wollemi pine kreeg afgelopen zomer wel extra water.

Wat ook goed is gegaan is de behandeling van de grote beuk (12 apostelenboom) op het grasveld bij de ingang aan de Faas Eliaslaan en de zakdoekjesboom. Beide bomen kregen in juni een mengsel van voeding en lava. Een combinatie van wormen, compost en lavasteen werd in de grond geïnjecteerd. Het speciale mengsel moest gaan zorgen voor een betere (regen) water doorstroming in de aarde rondom de bomen. „De beuk lijkt nu al herstel te laten zien. Meestal is dat pas zichtbaar na twee tot

drie jaar”, klinkt het tevreden. De boomspiegels zijn ook vergroot en er zijn stinzenbollen gepoot onder de 12 apostelenboom. Die moeten zorgen voor een beter bodemleven en beluchting.

In het voorjaar heeft Van Es drie bomen geplant. Een *Acer cissifolium* (geveerdbladige esdoorn), een *Chionanthus retusus* (Chinese sneeuwvlokkenboom) en een *Tetradium daniellii* var. *hupehensis* (bijenboom).

Er zijn ook twee bomen doodgegaan. Een *Magnolia x brooklynensis* 'yellow bird' en een *Idesia polycarpa* (oranjekers). Beide zullen worden vervangen door nieuwe exemplaren.

De zomer was, vanwege de hitte en droogte, een spannende periode. Al is Hans Knotters daar vrij nuchter over. „Droogte is lastig voor het gras, maar dat trekt snel genoeg bij. Nieuwe aanplant gieten we bij, de rest moet het zelf uitzoeken. Je krijgt sterkere planten en bomen door ze zelf te laten zoeken naar water. Toen het echt heet was, was er bovendien niet tegenaan te gieten.”

Maandag 15 augustus werd Baarn getroffen door een lokaal noodweer met heel veel neerslag in korte tijd. „Dat was op de laatste dag van mijn vakantie. Dinsdag de 16e ben ik weer begonnen. Je zag het park binnen twee of drie dagen weer helemaal opkomen. Het water zat zelfs een spit diep, terwijl het de weken daarvoor stoffig was. De natuur is zo sterk, daar moeten we ons niet teveel mee bemoeien.”

Voor tuineigenaren heeft hij nog een tip: „Je kunt beter één keer in de veertien dagen veel water geven, zoveel dat je loopt te soppen en daarna dus een tijd niet. Dat is de clue van

watergeven en maakt mijns inziens een drainagesysteem overbodig. Maar dat is niet iedereen het met mij eens.”

Waar Hans Knotters minder blij mee is zijn engerlingen die 'zijn' grasveld verpesten. Dit zijn de larven van kevers. Zij zitten in de bodem en knagen de wortels van de grassprietten door. Vogels zijn gek op de larven, maar moeten graven om ze te vinden, wat het gras ook niet ten goede komt.

Tekst & foto's Christine Schut

Emmenopterys henryi

Zo'n zes jaar geleden kwam er een telefoontje van onze voorzitter met de vraag of ik zin had mee te gaan naar Kalmthout, waar de *Emmenopterys* in bloei stond. Nu had ik nog nooit van een *Emmenopterys* gehoord, maar een tochtje naar Kalmthout sla ik niet graag af. Zo togen Angelique, Greet en ik op een mooie augustusdag naar het Arboretum Kalmthout. En, daar stond hij in volle bloei.

Een bijzondere gebeurtenis die maar zelden plaatsvindt, zoiets als

de bloeiende *Victoria regia*, maar dat spektakel is er ieder jaar zij het een paar dagen. De *Emmenopterys* bloeit dan wel veel langer, maar sporadisch. Zo heeft die van Kalmthout in de 55 jaar dat hij er staat nog maar zes keer gebloeid. Het is daarom de moeite er een heel steigerwerk in en omheen te bouwen met platforms, zodat de bezoekers de bloemen goed kunnen zien.

De *Emmenopterys* is voor het eerst door een Europeaan, Augustine Henry, opgemerkt in 1887 in

Bloemen van de *Emmenopterys henryi* (©bordehill.co.uk).

de subtropische bossen van Zuid-Centraal China. Mogelijk viel hij op door de heerlijke geur die tot op grote afstand te ruiken is. Pas in 1907 heeft Ernest Henry Wilson de boom zelf in Europa geïntroduceerd.

De *Emmenopterys* behoort tot de familie van de *Rubiaceae* oftewel krans- of sterbladigen, in Nederland zijn walstro, lieve vrouwen bedstro en kleefkruid familieleden. Veel meer *Rubiaceae*, waaronder bomen en struiken zoals de *Coffea* of koffie en de *Cinchona*, de kinaboorn, treft men in warmere streken.

Ook in de herkomstgebieden, gematigde streken in Zuid-Centraal China en Vietnam is de boom zeldzaam en wordt hij gerekend onder de bedreigde soorten. Hij kan daar zo'n 24 tot 30 m hoog en mogelijk 1000 jaar oud worden. Zo hoog worden ze hier zeker niet, wij mogen tevreden zijn met een 10 tot 12 m.

De *Emmenopterys* is een bladverliezende loofboom, het uitlopende blad is heeft een lichte bronskleur. Later worden de vrij grote ovale bladeren leerachtig en glanzend. In de oksels van de nerven zijn kleine kamertjes, domatia, waarin insectjes leven.

Bloemen van de *Emmenopterys henryi* (©newsjardintv.com).

De stervormige bloemen in tuilen bloeien niet gelijktijdig, zodat de bloei lang aanhoudt, in Europa zo'n 6 weken, in China ettelijke maanden. Van enkele bloemen groeit een kroonblad lepelvormig uit, waardoor het lijkt of tuitjes vleugels hebben.

Vandaar ook de naam *Emmenopterys*, van het Griekse *pteryx* vleugel en *emmenes* volhardend. Een Nederlandse naam is er nog niet.

De bast is grijzig en wordt op latere leeftijd korsterig. De vruchten zien er wat augurkachtig uit en bevatten

Zaden van de *Emmenopterys henryi* (in. pinterest.com).

een aantal gevleugelde zaden die worden verspreid door de wind. Ze kunnen ontkiemen op een donkere beschaduwde plaats, waar ze nog een jaar of tien kunnen groeien, maar dan krijgt het boompje behoefte aan licht.

Het is onduidelijk wat maakt dat de boom gaat bloeien, de een bloeit al op tienjarige leeftijd, een ander pas na vijf en zeventig jaar. Die van Kalmthout was zo'n 20 jaar in 1987 toen hij voor het eerst bloeide, daarna in 2006, 2009, 2013 en in 2016, de vijfde en voorlopig laatste keer ongeveer 50 jaar oud.

In China groeit de boom in warme streken op een hoogte van 600 tot 1300 m, waar de luchtvochtigheid hoog is. Waarschijnlijk induceert een lang warm voorjaar en een warme zomer de bloei. In ieder geval bloeit de boom van Villa

Taranto bij het Lago Maggiore geregeld na een eerste bloei in 1971.

In Nederland zijn bomen geplant in de hortussen van Leiden, Utrecht en Amsterdam, recentelijk nog een in de Nieuwe Ooster begraafplaats. Het zou mooi zijn wanneer er ook een in het Cantonspark te zien zou zijn.

Het was Augustine Henry die de eerste beschrijving en gedroogd materiaal naar het VK stuurde. Henry was een Ierse arts met een grote belangstelling voor botanie, die als arts was aangesteld bij de keizerlijke douanedienst in Shanghai. Vandaar is hij vele malen overgeplaatst. Voor zijn vertrek naar China had Henry goed Chinees geleerd. In China heeft hij zich verder bekwaamd in het Chinese recht, waar hij het tot mandarijn bracht. Ernest Wilson stuurde in 1907 zaden naar de Veitch Kwekerij in het VK die kiemden.

Geertje Bakker

Literatuur:

Abraham Rammeloo: Yearbook 2006 van the International Dendrological Society, p. 40-46

Nieuwe bomen voor het Cantonspark

Acer cissifolium | Geveerbladige esdoorn

De geveerd bladige esdoorn heeft haar natuurlijke verspreidingsgebied in de bergbossen van het Japan en wordt daar ca. 10-14 meter hoog, in cultuur in West-Europa blijft het een kleine boom van ca. 8-10 meter.

De soortnaam *cissifolium* betekent: met bladeren als van een *Cissus*. Het geslacht *Cissus* is een verre neef van *Vitis vinifera* en *Parthenocissus tricuspidata*, We hebben het over de wijnstok en de wingerd. Door Philipp Franz von Siebold is deze boom in 1860 in Nederland ingevoerd.

Zowel in de natuur als in cultuur is deze esdoorn vaak meerstammig, soms zelf meer een elegante struik. De

initiële groei is rechtopstaand ovaal, maar met de leeftijd ontwikkelt deze boom typisch een wijdverspreide, bolvormige vorm. De stamschors is grijsbruin van kleur en glad, op latere leeftijd opruwend met kleine schorsplaatjes. De jonge twijgen zijn grijs met roodbruine vlekken, die op oudere leeftijd verdwijnen.

De bladeren zijn drietallig (drie deelbladen aan de bladsteel). Het blad is omgekeerd eivormig, 5-8 cm lang en toegespitst met een onregelmatige, grof gezaagde bladrand. De jonge bladeren lopen eerst oranjerood uit, waarna ze al snel groen worden. De bovenzijde van het blad is donkergroen en de onderzijde lichter groen. De jonge bladstelen

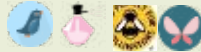
Acer cissifolium. Links: jonge oranjerode bladeren (©David_Charlton_on_Flickr), rechts: rijkbloemige trossen met geurige gele, kleine bloemen (©lillpuyo_on_Flickr).

Acer cissifolium. Links vruchten rechts: bladeren met herfstkleur oranjerood met gele kleurschakeringen (©heliconus_on_Flickr ©Bunkpflanzen-de).

zijn roodpaars. De herfstkleur is schitterend oranjerood met gele kleurschakeringen.

In tegenstelling tot veel andere esdoorns heeft *A. cissifolium* een opvallende bloei. In mei verschijnen rijkbloemige trossen met geurige gele, kleine bloemen. De vruchten zijn prachtig rood van kleur met gevleugelde samara's die vrijwel recht tegenover elkaar staan en vanwege het gewicht van de trossen omslaan in lange hangende tuilen. De vruchten zijn zelden kiemkrachtig, omdat daarvoor ook mannelijke bomen noodzakelijk zijn. De vruchten worden er gelukkig niet anders van; ze worden alleen steriel.

Tetradium daniellii **var. hupehensis | Bijenboom**

Tetradium is een geslacht van bomen in de familie *Ruaceae* (Wijnruitfamilie – vooral bekend van het geslacht *Citrus*), voorkomend in gematigd tot tropisch Oost-Azië, voornamelijk in China en het Koreaanse schiereiland. In oudere literatuur werd het geslacht vaak opgenomen in het verwante geslacht *Euodia*, maar dat geslacht is nu beperkt tot tropische soorten. Desondanks komt men nog regelmatig de naam *Euodia* tegen.

De *Tetradium daniellii* var. *hupehensis* is een aantrekkelijke, bladverliezende en snelgroeiende boom tot ongeveer 8-12 meter met een brede, wijde

Tetradium daniellii var. *hupehensis* (©www.bomenenplantenonline.nl en ©kurowski.pl)

uitstaande kroon. Deze boom heeft een gladde grijze bast die lijkt op die van een beuk; de twijgen zijn roodbruin tot olijfgroen en fluwelig grijs behaard. De geveerde bladeren (20-35 cm) hebben 5-9 deelbladeren en lijken op het blad van een es. In de zomer zijn de bladeren glanzend donkergroen. In de herfst is er weinig kleurverandering – hooguit worden ze

iets geelgroen - en de bladeren vallen af als ze nog groen zijn. Dit blad is ook een voedselbron voor rupsen van een aantal vlinders

De kleine, geurige, witte (soms geel of roze getinte) bloemen worden gedragen in breed piramidale pluimen van 10-15 cm in juli-augustus. De bloei duurt 4-5 weken. Deze bloemen zijn zeer geliefd bij honingbijen en bloeien in overvloed in een tijd dat er maar weinig andere bomen in bloei staan. En dit verklaart dan gelijk de Nederlandse of de Engelse naam voor deze boom: bijenboom of bee tree.

De honing van de *Tetradium daniellii* lijkt erg op *Acacia*-honing (*Robinia pseudoacacia*), hoewel het een meer uitgesproken aroma heeft en, belangrijker nog, hypoallergeen is. In

VOETNOOT

Vader en zoon Forster, die dit geslacht in 1776 benoemden, spelden de naam 'Euodia', maar de conventie eiste ooit dat het Griekse voorvoegsel 'eu-', wanneer het voor een klinker voorkomt, 'ev-' moest worden geschreven – vandaar dat we ook vaak de naam 'Evodia' tegenkomen. Deze schrijfwijze is echter in strijd met de huidige nomenclatuurregels en daarom is de oorspronkelijke spelling hersteld (vgl. ook 'Euonymus', ooit gespeld als 'Evonymus').

termen van honing dragend – er is geen gelijke aan de bijenboom. Volgens berekeningen overtreft het zowel Linden als *Acacia*.

De hoeveelheid nectar die de bijenboom produceert is wel sterk afhankelijk van de hoeveelheid zon, temperatuur, kwaliteit van de verzorging en vooral van voldoende beschikbaarheid van water. Volgens de literatuur kan een hectare aaneengesloten aanplant van *Tetradium*, onder ideale omstandigheden, tot 6 ton (ca. 8.000 liter) honing produceren!

De bloemen worden opgevolgd door rood violette zaaddozen die openbarsten als ze rijp zijn. Ze worden gemakkelijk voor de bloemen van de boom aangezien en zijn door de kleur nóg opvallender. Elke zaaddoos bevat twee glanzende, hagelvormige zwarte zaden. De peulen blijven van eind augustus tot november aan de boom. De zaden zijn zeer geliefd bij veel vogels.

De benaming van de soort ‘*daniellii*’ eert William Freeman Daniell (1818-1865), een Britse legerchirurg en botanicus. Hij beschreef *Tetradium daniellii* toen hij in 1860-62 gestationeerd was in Tianjin (Tientsin, China). In

1905 ontving het Arnold Arboretum (Harvard, VS) zaad uit Korea, waarvandaan het in 1907 in Kew (London) arriveerde.

In het Cantonspark staat nu een exemplaar van *Tetradium danielli* var. *hupehensis*. *Hupehensis* verwijst naar de provincie Hupeh, tegenwoordig Hubei genoemd, centraal gelegen in China. In de huidige nomenclatuur heet deze Bijenboom officieel alleen *Tetradium daniellii*. De soort *T. danielli* var. *hupehensis* is nauw verwant aan de *T. daniellii* en wellicht zijn de verschillen alleen zijn geografische uitdrukking. Wilson vond deze boom tijdens zijn expeditie in Shensi en Hupeh in 1907-08. De verschillen zouden zijn dat de variëteit *hupehensis* langere gesteelde blaadjes en een langere snavel van de vrucht heeft; tevens zou deze boom 2 weken later bloeien.

Prunus nipponica ‘Felice’ | Japanse sierkers ‘Felice’

Prunus nipponica is een van de oorspronkelijke wilde soorten van de Sakura (Japanse kersenbloesem bomen). Meestal groeit deze kleine bossige boom of struik in de bergen en – hoewel wij er geen Nederlandse naam voor hebben – wordt hij in andere talen vaak Japanse

alpenkers genoemd en in het Japans Minezakura. *Prunus nipponica* werd voor het eerst beschreven door de Japanse botanicus Jinzō Matsumura in het Tokyo Botanical Magazine in 1901. In 1915 heeft het Arnold Arboretum in Harvard (USA) de eerste exemplaren ontvangen, waarna deze Japanse sierkers ook al snel Europa bereikte. Desalniettemin komt deze struik nog steeds zeer zelden voor in Nederland.

De cultivar 'Felice' is een toeval zaailing die Cor van Gelderen op zijn Kwekerij Esveld ontdekte en volgen hem een van de mooiste voorjaarsbloeiers. Deze struik heeft

hij vernoemd naar zijn dochter.

Het verspreidingsgebied van deze kersenbloesem is vooral in de subarctische zone, op een hoogte van 1500 tot 2800 meter. Het is hiermee een van de meest koude-tolerante soorten wilde kersen. Met gunstige omstandigheden kan de *P. nipponica* in zijn natuurlijke omgeving 10 meter hoog worden. In cultuur wordt hij vrijwel nooit groter dan 2,5 tot 6 meter.

De jonge twijgen zijn kaal en grijsbruin; na enkele jaren kleuren ze glimmend kastanjebruin. De bladeren zijn 4 tot 7 cm, ovaal

Prunus nipponica 'Felice'. Links oranje tot purple rode bladeren in de herfst (@seasons.nl) rechts de bloesem (@ConnieMeer Twitter).

met een gekartelde bladrand en bij het uitlopen olijfgroen, later verkleurend naar donkergroen. In de herfst verkleurt het blad in een spectaculaire show van oranje tot purperrood.

Deze opvallende sierheester bloeit vroeg in het jaar, rond eind maart tot en met begin mei, en bloeien op kaal hout (dus voordat de bladeren verschijnen). De bloemen staan in groepjes van twee of drie bijeen; iedere bloem is ca. 2-3 cm in diameter. De bloemkleur is bleekroze. De bloemen worden opgevolgd door zwarte eetbare vruchten.

Het hout van *P. nipponica* bevat aanzienlijke hoeveelheden van flavonoiden: d-catechine, naringenine, sakuranetin, eriodictyol, taxifoline, genisteïne en prunetin. Als lid van het geslacht *Prunus*, zou de soort amygdaline en prunasine bevatten die blauwzuur vormen in combinatie met water. Dit zuur is giftig, maar in zeer kleine doses kan het de ademhaling, de spijsvertering en het gevoel van welzijn verbeteren. De vrucht kan worden gebruikt als voedsel en om groene kleurstof te maken.

Prunus serrulata 'Tai-haku' | Japanse sierkers 'Tai-haku'

'Tai-haku' wordt in Japan geschreven met de karakters tai ("dik" of "groot")

De bladeren en stam van *Prunus serrulata* 'Tai-haku' (©denmulderboomteelt.com).

Oranje/gele gekleurde bladeren en bloesem van *Prunus serrulata* 'Tai-haku' (©denmulderboomteelt.com).

en haku ("wit"). De bloemen zijn inderdaad opmerkelijk groot en wit.

Het behoud van deze cultivar is op z'n minst ook opmerkelijk te noemen. Het begint met ene mevrouw Freeman uit Sussex, Engeland, die tijdens een bezoek aan Frankrijk in 1899 verhalen hoorde van een Fransman over enkele prachtige kersenvomen die hij in Japan had gezien. Freeman schreef de Japanse vriend van deze Fransman en zij kreeg verschillende kersenbloesembomen opgestuurd, waarvan sommige voorheen onbekend waren in Engeland.

Collingwood 'Cherry' Ingram bezocht de bejaarde mevrouw Freeman in 1923. Tussen een aantal grote struiken zag hij een kersenbloesemboom staan die op sterven na dood was. Er waren

slechts een paar bloesems te zien aan een of twee takken. Maar ze waren van zo'n uitzonderlijke grootte en schoonheid dat Ingram vroeg om een paar takken met knoppen. Van deze stekken zouden uiteindelijk duizenden bomen vermeerderd en gekweekt worden in Europa, Noord-Amerika, Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland en Australië. Ingram schrijft later hierover: "de mooiste van alle Japanse sato-zakura was op wonderbaarlijke wijze gered van uitsterven".

Maar hier houdt het verhaal niet op. Twee jaar na het verkrijgen van het materiaal van mevrouw Freeman keerde Ingram terug naar Japan om nieuwe kersen te zoeken. Zijn gastheer, prins Taka Tsukasa, stelde hem voor aan de ouder wordende heer Seisaku Funatsu van, de sierkersspecialist

die ook antieke rolschilderingen en gekleurde tekeningen van bloeiende kersen verzamelde. Een van deze illustraties toonde de kers van mevrouw Freeman met zijn grote witte bloemen en jonge koperkleurige bladeren. De heer Funatsu legde uit dat de kers ooit in cultuur was geweest, maar nu uitgestorven was. Ingram herkende deze boom en beloofde Funatsu stekken op te sturen. De eerste paar zendingen mislukten – iedere keer kwamen de stekken dood aan. Uiteindelijk verstuurde Ingram de stekken in aardappelen gestoken via de Trans-Siberië Express naar Japan, waar ze gezond en wel aankwamen. Op deze manier werd deze kers in 1932 opnieuw geïntroduceerd in Japan.

Ingram's gastheer, prins Taka Tsukasa, noemde deze sierkers 'Tai-haku'. Ingram beschreef deze kers als *Prunus serrulata* 'Tai-haku'. In Japan vindt men hem als *Prunus lannesiana* 'Taihaku'. Geconcludeerd moet worden dat toen 'Tai-haku' Europa eerder bereikte, dat wil zeggen vóór 1900, het onder een andere naam stond. De oudere geschiedenis van 'Tai-haku' is nog niet opgehelderd, maar het is mogelijk dat een

vergeten tuinvorm toch in Japan opduikt en dezelfde blijkt te zijn.

Prunus serrulata 'Tai-haku' heeft een breed vaasvormige kroon en wordt circa 8-10 meter hoog en breed. Eind april bloeit deze sierkers met opvallende kersenbloesem met bloemen van 5-6 cm groot en lang gesteeld. De bloemknop is lichtroze. De bloemen zijn enkel en verkleuren van lichtroze naar sneeuwwit. Als een van de vroegbloeiende bomen wordt deze sierkers druk bezocht door bijen en vlinders.

De Japanse sierkers 'Tai-haku' heeft – als enige van de witbloeiende sierkersen – tegelijkertijd met de bloei, bruin tot bruingroen uitlopend blad. Niet alleen de bloemen, maar ook het blad is opvallend groot voor een sierkers – tot 16 cm lang en 10 cm breed. Het in de zomer donkergroene blad verkleurt in de herfst naar een mooie oranje/gele kleur. De bast van de boom valt op door de voor sierkersen kenmerkende en duidelijk aanwezige lenticellen.

Angeliqve Bosch van Drakestein

VRIEND VAN HET CANTONSPARK

Het Cantonspark heeft gelukkig vele vrienden. U als lezer van deze nieuwsbrief rekent zich daar ongetwijfeld ook toe. Op deze plek willen we elke uitgave een vriend-vrijwilliger, donateur, bestuurslid-van het Cantonspark aan u voorstellen. Wat is voor hem of haar de reden zich belangeloos in te zetten voor het behoud van het park. In deze editie: Henk Vonk die op woensdag-én zaterdagochtend zijn handen uit de mouwen steekt om te helpen het park te onderhouden.

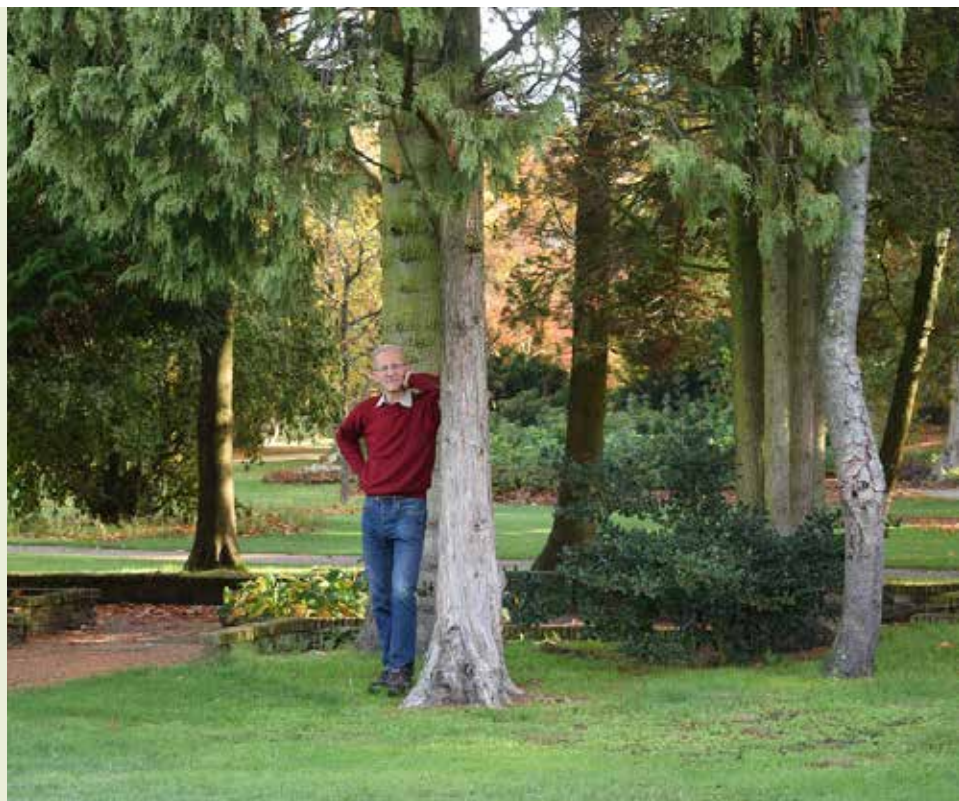
„Hans Knotters stuurt ons aan, hij vertelt wat er het dringendst moet gebeuren. Als Hans er niet is op zaterdag, stuur ik de vrijwilligers aan.” Henk Vonk (73) is een gewaardeerde vrijwilliger van zowel de woensdag-als zaterdagploeg. Dat blijkt ook wel uit de bos bloemen in zijn woonkamer die, ruim een week na dato, nog niet is uitgebloeid. Gekregen van het bestuur van Stichting Vrienden van het Cantonspark. Henk en Gerrie Vonk waren vijftig jaar getrouwd.

Henk Vonk woont sinds 1972 in Baarn waar hij meester werd op de St. Josephschool (later Eemdalschool) aan de Maatkampweg. Hier bleef hij werkzaam tot 1995, inmiddels was de school gefuseerd tot wat anno 2022 St. Aloysius aan de Kerkstraat is. Sinds

1978 wonen Henk en Gerrie Vonk aan De Gondel in Baarn met uitzicht over de Eemerwaard. „Er is jaren gesteggeld over die weides. De gemeente noemde het onland en wilde er huizen bouwen. De provincie was tegen. Nu heet het Eemerwaard en is het een waardevol natuurgebied. Het kan verkeren. Daar wonen wij per ongeluk naast”, lacht Vonk tevreden.

In 2011 is Henk Vonk gestopt met lesgeven. „Ik was een ouderwetse schoolmeester die de kinderen wat wilde leren. Het was een mooi vak, ik heb de veertig jaar met plezier volgemaakt. Maar het is niet te vergelijken met het onderwijs van nu. Er zijn nu veel meer vastgelegde afspraken en regels, dat vergt een andere manier van lesgeven. Toen hadden leerlingen vaak de hele week dezelfde leraar, dat was voor veel kinderen fijn.” Groep 6 en 7 waren Henks favoriet, kinderen van 9 en 10 jaar. „Op die leeftijd zijn ze heel leergierig en vinden ze school nog leuk. Je kunt aan die leeftijd ook meer kwijt dan aan groep 3 en 4.”

Nadat Henk was gestopt met lesgeven is hij nog acht jaar als een soort conciërge verbonden gebleven aan de St. Aloysiuschool. „In de Baarnsche Courant las ik dat ze in het Cantonspark handjes zochten.

Ik vind mijn leven lang groen al leuk, mijn leerlingen werden ook altijd meegesleept naar buiten

Ik ben toen op zaterdagen gaan helpen. Er is altijd wat te doen. Ik vind mijn levenlang groen al leuk, mijn leerlingen werden ook altijd meegesleept naar buiten”, lacht hij. „Iedereen wist: Henk had altijd plantjes in de klas.”

Vonks inzet bleef niet beperkt tot het Cantonspark. „Piet Korver vroeg

of ik bij De Groene Inval wilde helpen. Daar hebben we tussen 2012 en 2019 veel kinderen ontvangen voor allerlei natuuractiviteiten. Piet verzorgde ook plantenlessen op de basisscholen en organiseerde Floralia, waarbij leerlingen uit de groepen 6 stekjes kregen van planten. Wie zijn of haar plantjes het best wist op te kweken, werd in het zonnetje gezet.”

Henk Vonk is trots op 'zijn' betonnen bak in de rozentuin

Op de vraag wat Henk zoal doet in het Cantonspark, antwoordt hij: „Paden onderhouden, de randen ontdoen van mos en ander groen, plantvakken onderhouden, bramen verwijderen, snoeien, blad verzamelen en onder de rododendrons uitstrooien, dat is goed tegen onkruid. En we schoffelen, het werk bestaat uit heel veel schoffelen”, somt de man op die ook nog een moestuin heeft op het volkstuintencomplex. „Je merkt dat er nu een andere kijk is op tuinonderhoud. Vroeger leerde je dat je moest spitten en vakken moest schoonhouden. Nu dekken we 's

winters vakken af met materiaal dat we er in het voorjaar onderspitten. Daardoor krijg je een betere grond. Het ziet er daardoor soms wel wat rommeliger uit. Bezoekers maken er soms opmerkingen over. Het Cantonspark is echt een park aan het worden. Het is onze taak ervoor te zorgen dat het geen Pekingtuin wordt. De tranen schieten in je ogen als je daar het onderhoud ziet.”

Henk Vonk is blij met zijn taken, maar soms zou hij willen dat alles wat sneller ging. „Ik ben van nature wat ongeduldig. Als ik dan in de rozentuin

zo'n betonnen bak zie staan vol met onkruid en één bijzondere iris, dan denk ik: doe daar wat mee. Ik moest daarvan afblijven. Als dat lang duurt, kan ik daar heel slecht tegen. In overleg met Hans Knotters heb ik die bak onderhanden genomen. Die ziet er nu weer mooi uit."

Hij vervolgt: „En ik mis een planning, voor bijvoorbeeld het komende half jaar. Bij gebrek aan beter vertelt Henk dan op zaterdag wat er moet gebeuren. Dan kies ik voor werkzaamheden waarvan ik denk dat ze moeten gebeuren en die geen kwaad kunnen. Maar het zou handig zijn als er een planning is, al is het maar per maand.” Hij geeft nog een voorbeeld van zijn ongeduld: „De rotary had een vak beplant met tulpenbollen. Die hebben prachtig gebloeid, maar het jaar erop kwamen er nog maar een paar op. Ik vroeg toen of in dat vak niet iets anders kon komen. Toen hebben we er vlijtige liesjes geplaat. Die zijn niet bijzonder, maar bloeien wel. Het moet er mooi uitzien. Daar is soms wat weinig oog voor. Maar goed, dat zijn eigenlijk kleine ergernissen. We krijgen veel

complimenten van bezoekers, ook van mensen die er nooit eerder zijn geweest.”

Henk Vonk denkt wel dat veel meer vrijwilligers nodig zijn voor het onderhoud. „Ons woensdagclubje bestaat bijvoorbeeld uit zes of zeven oude mannetjes die bovendien steeds ouder worden. We moeten oppassen dat straks niet alle deskundigheid verdwijnt en proberen aanvulling te krijgen, ook op zaterdag. De nieuwe plantvakken kosten veel tijd, daarvoor zijn veel handen nodig. Maar nieuwe vrijwilligers moeten wel worden opgevangen en contact met het bestuur is daarvoor ook van belang, zeker als je hart voor de zaak wil kweken. Van die kant is meer input nodig. Leg uit wat je wil met je park”, klinkt het positief kritisch. „Wat me nog wel van het hart moet is dat ik het schandalig vind dat de Wintertuin zo vaak dicht is. Pas kwam een echtpaar speciaal vanuit Alkmaar naar het Cantonspark. Die mensen konden nergens koffiedrinken of naar het toilet. Als je veel bezoekers naar dit mooie park wilt trekken, moet je ze zo gastvrij mogelijk ontvangen.”

Tekst & foto's Christine Schut

Kurozome, de verleidelijke geest van de kersenbloesem

Wie zich in de Japanse literatuur verdiept, stuit regelmatig op curieuze Japanse culturele fenomenen. Goden, geesten en mythologische wezens zijn ook heden ten dage nog nauw verweven met het leven in Japan. Het shintoïsme, de oorspronkelijke religie van Japan, is een van de moeilijkst te classificeren religies. Het is een sterk ontwikkeld animisme (natuurgodsdienst) met een wirwar van miljoenen Kami ('goden'), Yōkai ((boven)natuurlijke verschijningen, mythische wezens, geesten of demonen), Yūrei (spoken) en alles wat daartussenin zit.

Kodama

Speciaal voor bomen kent men een aparte sectie, de Kodama. Letterlijk vertaald is een Kodama een boomgeest (ko = boom en dama = geest of ziel), maar dat dekt niet de hele lading. Het geloof in Kodama is al zeer oud, evenals het woord. Wat een Kodama precies is, is door de eeuwen heen veranderd, van natuurgoden tot goblin-geesten. Een Kodama kon zich behendig door het bos van boom tot boom bewegen, of hij/zij was aan een enkele boom gekoppeld. En wee de onoplettende

De Kodama leven in de bomen of eromheen en beschermen de bomen en de omgeving.

houthakker die een bijl meenam naar iets wat op een gewone boom leek, alleen om bloed te vergieten terwijl hij een Kodama omhakte. De vloek van de Kodama was gevreesd.

Maar ze waren ook een geluid. Echo's die weerkaatsten door bergen en valleien zouden Kodama zijn. Het geluid van een boom die in het bos neerstortte, zou ook de klagende kreet van een Kodama zijn.

De deskundigen zijn het er niet over eens hoe Kodama eruitzien. In oude legendes zijn ze óf onzichtbaar óf niet te onderscheiden van gewone bomen.

Welke vorm ze ook aannamen, er werd gezegd dat Kodama een bovennatuurlijke kracht bezaten, die een zegen of een vloek kon zijn. Kodama die op de juiste manier werden aanbeden en geëerd, zou huizen en dorpen beschermen. Kodama die niet werden gerespecteerd of werden mishandeld, brachten krachtige vloeken naar beneden.

Rond de Edo-periode verloren de Kodama echter hun rang als goden van het bos en werden zij gezien als een van de alomtegenwoordige Yōkai in Japan. Kodama werden nu

ook vermenselijkt. Heden ten dage zijn Kami en vooral Yōkai populairder dan ooit en verschijnen ze in museumzalen tot computerspellen en de beroemde Ghibli animatiefilms zoals My Neighbor Totoro en Spirited Away, met natuurlijk de bijbehorende merchandise.

Kurozome, de geest van de kersenbomen

Kurozome is een van de vele Kodama. Deze geest komt uit het verhaal "The Spirit of the Komachi Cherry Tree." De kwaadaardige edelman Otomo nu Kuronushi wilde de keizer verslaan en zodoende de macht grijpen. Om dit plan te laten slagen, wilde Kuronushi een nieuwe tempel bouwen van een oude kersenboom om daar te bidden voor zijn succes. De nacht voordat hij dit plan wou uitvoeren, kreeg Kuronushi bezoek van een mooie courtisane genaamd Kurozome. Kurozome verleidde hem en zij ontfutselde hem zijn plannen. Echter, Kurozome was geen mens van vlees en bloed, maar de Kodama van de kersenboom. Toen zij er eenmaal achter kwam wat Heer Kuronushi van plan was, veranderde Kurozome in een boze geest en vervloekte zij Kuronushi.

Kurozome verleide Kuronushi en zij ontfoetselde hem zijn plannen.

Een Kami is een entiteit die beschikt over een hoger niveau van levensenergie. Ze zijn tegelijkertijd menselijk, met fouten en soms onredelijk gedrag. Kami kunnen met van alles geassocieerd worden, ze kunnen dus overal uit voortkomen. De meeste Kami zijn van natuurlijke objecten, zoals steen, dieren en de krachten van de natuur (bv bliksem). Soms zijn zij het object, maar op een ander moment het object zelf.

Een Kami van een berg kan dus de verschijning zijn die op de berg leeft, of de berg zelf. Kami zijn ook vaak de geesten van overleden mensen die in hun leven uitzonderlijke daden hebben verricht voor anderen en hun omgeving, enigszins te vergelijken met onze heiligen. Eén van de Kami is de Ki no Kami wat zoveel betekent als de god in de boom.

Eindnoten

1. De Nederlandse vertalingen dekken niet de lading van de Japanse woorden. In Japan kennen ze bij voorbeeld geen goden met almachtige krachten zoals wij die kennen.
2. De gebruikte bronnen zijn voornamelijk de websites hyakumonogatari.com en yokai.com, The Sushi Times (thesushitimes.com), YōkaiWiki evenals enkele vertaalde Japanse websites en Wikipedia.
3. Er zijn verschillende varianten van deze legende. Zo is een ander veel voorkomend einde dat Kurozome met een tak van de kersenbloesemboom het gevecht aan gaat met Kuronushi die gewapend is met een grote bijl. Vanzelfsprekend wint Kurozome.

Stichting Vrienden van het Cantonspark
Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer
Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn
Tel: 035 - 541 3356.
Email: secretariaat@cantonspark.nl
www.cantonspark.nl